

Uluslararası Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi
International Journal of Humanities and Art

<http://www.trkdergisi.com>

Araştırma Makalesi / Research Article

e-ISSN:2757-6388

trk dergisi

2023

4(1):1/13

Geliş Tarihi / Receive : 23.04. 2023

Kabul Tarihi / Accepted : 18.08. 2023

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaurý'nin Raporu

Architect Alexandre Vallaurý's Report on Edirnekapı Mihrimah Sultan Mosque Affected by the 1894 Istanbul Earthquake

Mehmet Çağlayan ÖZKURT

Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Güzel Sanatlar Fakültesi / Temel Sanat Eğitimi Bölümü

e-mail: mcozkurt@gmail.com

Orcid ID: 0000-0001-6922-7498

Atıf/Cite as: ÖZKURT, M. Çağlayan. 1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaurý'nin Raporu. *Trk Dergisi*, 4(1). <https://www.trkdergisi.com/index.php/trk/article/view/114>

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından ve bir intihal programında incelenmiş intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two reviewers and in a plagiarism program and has been confirmed to be free of plagiarism.

Öz

İstanbul şehri bilindiği üzere, Antik Roma kentinin yedi tepe üzerine kurulması "mitosuna" benzetilme arayışına uygun şekilde "yedi tepeli" bir şehir olarak tanımlanmıştır. Bu tepelerin tümü yabancı literatürde "Historical Peninsula" adı verilen Tarihi Yarımada'da yer almaktadır. Çalışmamıza konu edilen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii de işte bu yedi tepeden biri ve en yüksek olan altıncı tepe üzerinde 16. Yüzyılda Mimar Sinan tarafından tasarlanarak inşa edilmiştir. Söz konusu cami, inşa edildiği tarihten günümüze kadar geçirmiş olduğu birçok deprem ve yangın nedeniyle hasar almış; bu nedenle de bazen özgün görünümüne oldukça zarar veren onarımlar da geçirmek durumunda kalmıştır. Bunlar arasında özellikle, kentin genelindeki birçok tarihi yapının da zarar görmesine neden olan 1894 Depremi, yapının tarihi için ayrı bir öneme sahiptir. Söz konusu deprem sonrası ağır hasar alan Klasik Dönem Osmanlı mimarisinin bu önemli yapısının yeniden kullanılabilir hale getirebilmesi için dönemin birçok farklı mimarından görüş alındığı bilinmektedir. Bunlardan biri de, özellikle dönemin başkenti İstanbul'da tasarlamış olduğu yapılarla 19. Yüzyıl sonu ile 20. Yüzyıl başlarına damga vurmuş bir mimar olan Fransız kökenli levanten Alexandre Vallauray olmuştur. Vallauray, mimarlığının yanı sıra dönemin güzel sanatlar yüksekokulu durumundaki Sanayi-i Nefise Mektebi-İ Âlisi'ndeki mimarlık hocalığıyla tanınmaktadır. Vallauray, Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii'nin 1894 Depreminde aldığı hasar sonrası, üzerinden on iki yıl gibi uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen, yapıdaki hasarın tespiti ile yapıda gerçekleştirilmesi düşünülen restorasyon çalışmaları hakkında bir rapor hazırlamış ve raporunda genel itibarıyla yapının yıkılan bölümlerinin yeniden ayağa kaldırılabilmesi adına teknik önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, 1894 Depremi, Mihrimah Sultan Camii, Mimar Sinan, Alexandre Vallauray.

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaurý'nin Raporu

Abstract

As it is known, Istanbul is described as “seven-hill “city with an aim to attribute to Antic Roman city located on seven hill mythos. All these hills are located on the historical peninsula, which is called as “Historical Peninsula” in foreign literature. Edirnekapı Mihrimah Mosque, which is subject to our study, was designed and constructed on the sixth and highest one of those hills by Mimar Sinan (Architecture Sinan) in 16. Century. This Mosque has been exposed to various damages due to numerous earthquakes and fires from the date of construction to today, therefore, many repairment activities have taken place, sometimes, some of those leaving serious damages to its unique form. Among those especially 1894 earthquake, which caused damages to many historical structures in the city, has special importance in the history of this mosque. It is known that following this earthquake, opinions of various architectures of the period were taken in order to regain this important structure of Ottoman Classical Architectural Age. One of those architectures was French originated Levantine architecture Alexandre Vallaurý who set his seal on the late 19th and early 20th century's architecture, especially, with his designs and structures in İstanbul in that period. Besides his being an architecture, Vallaurý was known as architecture lecturer at Sanayi-i Nefise Mekteb-i Alisi, which was the sort of fine arts faculty of the period. Twelve years after 1894 earthquake, Vallaurý was able to assess the damage to Edirnekapı Mihrimah Mosque and prepare a report including his findings, required restorations and, in general, the technical recommendation to restore the damaged parts of the structure.

Keywords: İstanbul, 1894 Earthquake, Mihrimah Sultan Mosque, Mimar Sinan (Architecture Sinan), Alexandre Vallaurý.

Mehmet Çağlayan ÖZKURT

Giriş

Bu çalışma, Klasik Dönem Osmanlı mimarisinin ya da bir başka deyişle “Sinan Çağı”nın önemli eserlerinden biri olan Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii’nin, İstanbul tarihinin yaşamış olduğu en büyük depremlerden biri olan 1894 Depremiyle almış olduğu hasar sonrası, dönemin ünlü mimarlarından levanten Alexandre Vallauray’nin, yapıyla ilgili hazırlamış olduğu raporu ele almaktadır.

Konu hakkında yapılan literatür çalışması, 1894 Depremi ve bu deprem sonrası yapının almış olduğu hasarla ilgili birçok farklı çalışmanın olduğunu ortaya koymakla birlikte, makalemizin temel “malzemesini” oluşturan belgeyi esas alan bir çalışma bulunmadığını göstermektedir. Bu yönüyle çalışmamız hem 1894 İstanbul Depremi, hem Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii ve hem de mimar Alexandre Vallauray çalışmaları adına literatüre yeni bir katkı sağlamak iddiasındadır.

Bu bağlamda çalışmamızda, daha önce kimi yayınlarımızda da yer vermiş olmamız nedeniyle, hem bilim etiği sorunlarına neden olmamak ve hem de tekrara düşmemek adına, levanten mimar Alexandre Vallauray’nin hayatı ve mesleki etkinliklerine yer verilmemiş; bunun yerine, Vallauray hakkında bir kısmı da tarafımızdan yazılmış olan temel eserler dipnotta kronolojik olarak gösterilmiştir.¹ Aynı kaygılarla, daha önce bir makalemizde² bir bölüm olarak ele almış olduğumuz “1894 İstanbul Depremi” konusu ise yine dipnotlarda bu konudaki temel eserlerle tanıtılmıştır. Çalışmamız, Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii’nin tarihi ve mimari özelliklerini tanıtmaktan öte, bu yapı için 1894 İstanbul Depremi sonrası Vallauray tarafından hazırlanmış olan rapora odaklanmış olması nedeniyle, yapı hakkında hemen her yerde bulunabilecek “ansiklopedik bilgilere” de yer verilme gereği duyulmamış ve belli başlı eserler yine dipnot olarak gösterilmiştir.³

Osmanlı Arşivlerinden sağlanan belgelerle ortaya koymuş olduğumuz çalışmamız, 1906 yılında, yani depremin üzerinden on iki yıl geçtikten sonra, Alexandre Vallauray tarafından hazırlanmış olan raporun, birebir ve yorumsuz bir çevirisini içermektedir.⁴ Vallauray’nin raporuna ilişkin tespit ve değerlendirmelerimiz ise “Değerlendirme ve Sonuç” bölümünde ele

¹ Alexandre Vallauray hakkında yapılmış bazı temel araştırmalar için Bkz. Akpolat, M.S. (1991), Batur, A. (1993), Özkurt, M.Ç. (2005), Say, S. K. (2014), Özkurt, M. Ç. (2016b), Özkurt, M. Ç. (2021a), Özkurt, M. Ç. (2021b).

² Bkz. Özkurt, M.Ç. (2016a).

³ Ülgen, A. S. (1989), Eyice, Semavi (1994), Kuban, Doğan (1994), Kuban, Doğan (2021).

⁴ Osmanlı Arşivlerinden edinmiş olduğumuz bu belgelerin çevirisinde sağlamış oldukları katkılar nedeniyle, İstanbul Arkeoloji Müzeleri Müdürlüğü emekli kütüphanecisi Havva Koç ile Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Araştırma Görevlisi Şevket Şahin Özen’e teşekkür ederim.

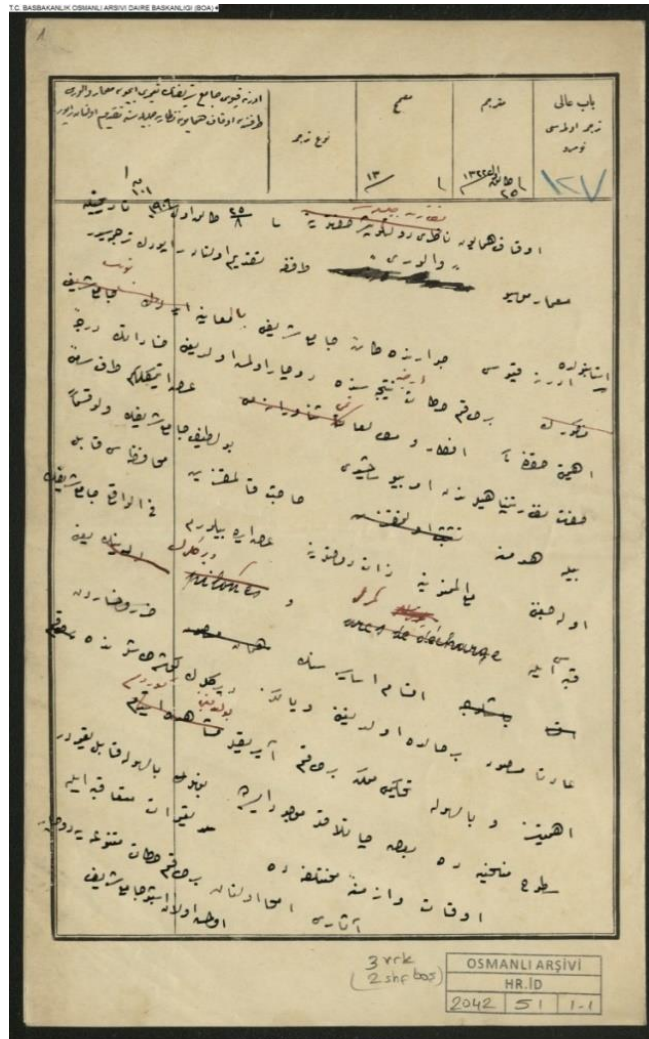

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallauray'nin Raporu

alınmıştır. Osmanlıca metnin çevirisinde şüphe duyulan az sayıdaki kelime [?] ve okunamayan nadir bölümler de [...] işaretleri ile gösterilmiştir.

Depremden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Alexandre Vallauray'nin 1906 Tarihli Raporu ve Yapı İçin Restorasyon Önerileri

Sayfa 1: HR.İD.02042.00051.001.001

Şekil 1. Osmanlı Arşivleri HR.İD.02042.00051.001.001

Bâb-ı Âlî Tercüme Odası Numro 127
Mütercim Fî 25 Kanun-ı evvel sene 1322 [07.01.1907]
Musahhah Fî ... sene 13..
Nev' tercüme

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art"
[trk dergisi/2023]

e-ISSN:2757-6388
Cilt/Volume:4
Sayı/Issue:1

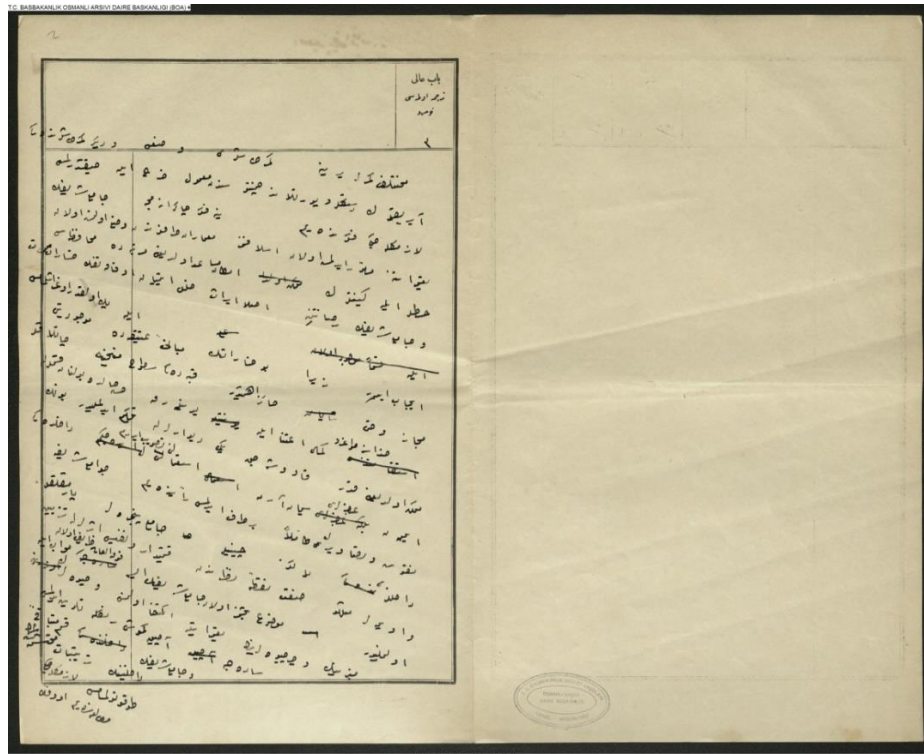
Mehmet Çağlayan ÖZKURT

Edirne Kapusu Câmî-i Şerîfinin ta'mîri için Mi'mâr Valori tarafından Evkâf-ı Hümâyûn Nezâret-i Celîlesine takdim olunan rapor

Evkaf-ı Hümâyûn nezâret-i celîlesine Fi 25/8 Kânun-ı evvel sene 1906 tarihiyle Mi'mâr Mösyö "Valori" tarafından takdîm olunan raporun tercümesidir

İstanbul'da Edirne Kapusu civârında kâin Cami-i Şerîfi bi'l-mu'âyene bunun birtakım harekât-ı arziyye neticesinde dũcâr olmuş olduğu hasârâtın derece-i ehemmiyeti hakkında efkâr ve mütâla'âtımı arz etmekliğim taraf-ı sâmi-i hazret-i nezâret-penâhîlerinden emir buyurulmuşdu Bu latîf Câmî-i Şerîfin velev kısmen böyle hedmine hâcet kalmaksızın muhâfazası kâbil olacağını maa'l-memnûniye zât-ı devletlerine arz idebilirim Fi'l-vâki' Câmî-i Şerîfin kubbesi ile kemerler ve direklerin [sütunların] ya'nî aksâm-ı esâsiyesinin zarar ve hasârdan âdeta masûn bir hâlde olduğunu ve yalnız direklerin köşe taşlarında ehemmiyetsiz ve bi's-suhûle tahkîmi mümkün birtakım ayrıklar bulunduğunu gördüm sutûh-ı [sathlar, yüzeyler] bazı çatlaklar mevcûd ise de bunlar bi's-suhûle kâbil-i ta'mîrdir Evkât ve ezmine-i muhtelifede ta'mîrât-ı müte'âkibe ile âsârı imhâ olunan birtakım harekât-ı mütenevvi'aya dũcâr olmuş olan işbu Câmî-i Şerîf...

Sayfa 2: HR.İD.02042.00051.001.002

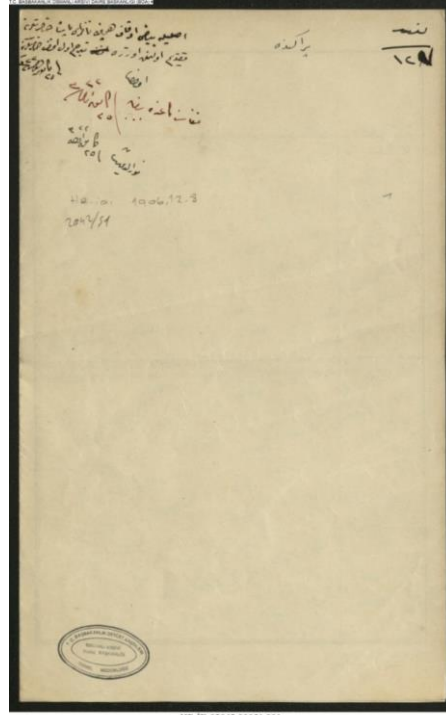
Şekil 2. HR.İD.02042.00051.001.002

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaury'nin Raporu

muhtelif kemerler yerine kemer taşları vaz'ı ve diğer kemer taşlarındaki ayırıkların [...] ve Portland çimentosundan ma'mûl harc ile sıkıştırılması lâzım geleceği fikrindeyim. Yine fikr-i çâkerânemce Câmî-i Şerîfin ta'mîrâtına me'mûr edilmiş olan eslâfımız mi'mârân tarafından vaz' olunmuş olan hatıl ile kenetlerin imkân müsâ'id olduğu mertebede muhafazası ve Câmî-i Şerîfin rasantına [?] asla îrâs-ı halel etmeyen ufak tefek hasârât ile pek ol kadar uğraşılmaması îcâb eder Zirâ bu hasârâtın mebânî-i atfkada mevcûdiyeti mücâz ve hatta haiz-i ehemmiyettir. Kubbedeki sutûh-ı [...] çatlaklar hizâsına doğru kemâl-i i'tinâ ile yontularak hasta [?] halde bulunan kısımlarla mümkün olduğu kadar kavuşacak yeni dîvârlarla tahkim edilmelidir. Bunun için âcizleri [...] isti'mâlini tasvîb ederim. Dâhildeki nukûş ve tasâvirin kâmilten ber-teraf edilmesi re'yindeyim. Cevâmî-i şerîfe dâhilinde yalnız çiniler camlı pencereler parmaklıklar ve oymalar misillü san'at nokta-i nazarından kıymetdâr ve nefis eserlerle tezyin olunmalıdır. Mevzû' bahsimiz olan Câmî-i Şerîfin ise fevka'l-âde zarîf olan minberinin ve çerçevelerinin ta'mîrâtıyla iktifa olunmasını ve sıvaların sadece açık gümüş renkle telvîn edilmesi ve Câmî-i Şerîfin kısm-ı mütebâkî-i dahiliyesinin tertîbât [...] dokunulmaması lâzım geleceği mütâla'asındayım [...]

Sayfa 3: HR.İD.02042.00051.001.003

Şekil 3. HR.İD.02042.00051.001.003

Numro / 127 Perâkende

Aslıyla beyazı Evkâf-ı Hümâyûn Nâzırı Paşa Hazretlerine takdîm olunmak üzere Mütercim-i Evvel Efendi Hazretlerine

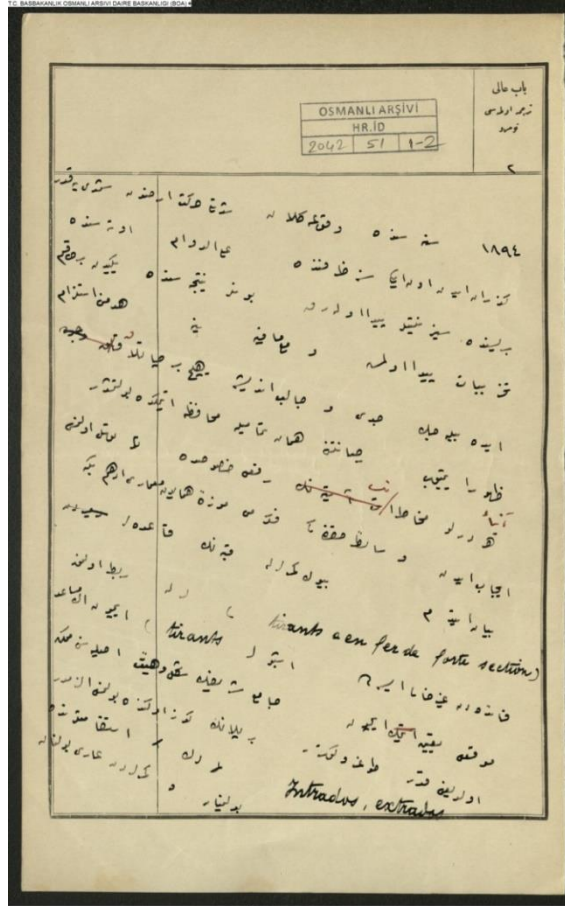
Fi 25 Kanun-ı evvel sene 322

İmzasına

[...] Fî 25 Kânun-ı evvel sene 322

N [Bende] Nûreddîn Fî 25 Kanun-ı evvel sene 322

Sayfa 4: HR.İD.02042.00051.001.004

HR.İD.02042.00051.001

Şekil 4. HR.İD.02042.00051.001.004

1894 senesinde vukua gelen şiddetli hareket-i arzdan şimdiye kadar güzêrân eden on iki sene zarfında ale'd-devâm ötesinde berisinde sızıntılar (?) peydâ olarak bunlar neticesinde yeniden birtakım tahribât peydâ olmuş ve ma'a-mâ-fîh yine hedmini istilzâm edebilecek ciddî ve câlib-i endîşe hiçbir çatlak zuhûr etmeyip [...] heman temâmıyla muhâfaza etmekte bulunmuşdur

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art"
[trk dergisi/2023]

e-ISSN:2757-6388

Cilt/Volume:4

Sayı/Issue:1

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaurý'nin Raporu

Âtiyen her türlü muhâtarâtın ref'i husûsunda tevessül olunması îcâb eden vesâit hakkındaki fikrimi Müze-i Hümâyûn Mi'mârı Edhem Beğ'e beyân ettim. Büyük kemerlerle kubbenin kaidesi (tirank en per de porte section) lerle rabt olunmak fâideden gayr-ı hâlî ise de işbu (tirank) için en müsâ'id mevki'i ta'yîn için Câmî-i Şerîfin şekli ü hey'et- asliyesini mümkün olduğu kadar doğru [...] bir planın göz önünde bulunması elzemdir
 Introdos, extracloslerin istikametlerinde bulunmayan ve kemerlerden ârî bulunan... [?]

Şekil 5. 1894 depremi sonrası caminin kuzeyden görünümü
 Kaynak: Cornelius Gurlitt, İstanbul'un Mimari Sanatı

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
 "International Journal of Humanities and Art"
 [trk dergisi/2023]

e-ISSN:2757-6388
 Cilt/Volume:4
 Sayı/Issue:1

Mehmet Çağlayan ÖZKURT

Şekil 6. Yapının batı cephesinin güncel görünümü

Fotoğraf: Dr. Ahmet Hamdi Bülbül, Şubat 2023

Değerlendirme ve Sonuç

Mimarlık tarihimizde, yapım tarihi konusunda tartışmalar bulunmakla birlikte, Kanuni Sultan Süleyman'ın kızı Mihrimah Sultan için Mimar Sinan tarafından inşa edildiği çeşitli tezkirelerdeki kayıtlardan öğrenilmekte olan Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii, Klasik Dönem Osmanlı Mimarisinin güzide yapılarından biri durumundadır. Yapı, ünlü Mimarlık Tarihçimiz Doğan Kuban'a göre, Sinan'ın mimarideki plastik tasarım gücünü en iyi ifade eden yapılardan biri olarak öne çıkmaktadır (Kuban, 1994, s. 454).

Cami; medrese, bir çifte hamam, çok sayıda dükkândan meydana gelen bir arasta, sıbyan mektebi, çeşme ve türbeden oluşan bir külliyeinin merkezinde yer almaktadır. Yapı, inşasından sonra çeşitli büyüklükteki depremlere maruz kalmıştır. Camii ile medresesi, Raşid Mehmed Efendi'ye göre 1718-1719 tarihindeki bir depremde zarar görmüştür. Çok şiddetli olan 1766 Depremiyle de cami ve külliyeinin diğer yapılarının zarar görmüş olduğu düşünülmektedir (Eyice, 2000, s. 447). Yapı, çalışmamızın temel eksenini oluşturan 1894 depreminde de büyük oranda tahrip olmuştur.⁵

1894 İstanbul Depremi, kent tarihinin tanık olduğu en şiddetli ve büyük boyutlu yıkıma neden olan afetlerden biri olarak tarihe geçmiştir.⁶ Şehirde oldukça geniş bir alanda etkili olan deprem neticesinde özellikle tarihi yapıların da büyük oranda hasara uğradıkları bilinmektedir. Özellikle 19. Yüzyıl İstanbul kent tarihi üzerine çalışan tarihçiler, sanat/mimarlık tarihçileri ile jeoloji tarihi üzerine çalışmalar yapmakta olan bilim insanları, Osmanlı Arşivlerinde konuyla ilgili bulunan birçok belge ve ayrıca dönemin yayın organlarından da yararlanarak konuyu etraflıca ele alıp değerlendiren yayınlar ortaya koyabilmiş ve bu konuda ciddi bir külliyeinin oluşmasını sağlamışlardır.

1894 İstanbul Depreminde en çok etkilenmiş tarihi yapılardan biri olan Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii hakkında da, depremin üzerinden çok fazla zaman geçmeden birçok farklı mimar eliyle, örneğin dönemin ünlü İtalyan mimarı Raimondo D'Aronco gibi, hasar tespit çalışmaları ile birlikte restorasyon önerileri içeren raporlar hazırlanmıştır.

⁵ Yapının tarih boyunca maruz kaldığı depremlerden etkilenme durumunu ele alan bir çalışma için Bkz. Köse, Fatih (2014).

⁶ Söz konusu deprem ve etkileri hakkında ayrıntılı bilgiler içeren temel bazı çalışmalar için Bkz. Tezcan, S., Acar, Y., Civ, A. (1979), Öztin, Feriha (1994), Ürekli, Fatma (1999), Ürekli, Fatma (2015), Alkan, Mehmet Ö (1999), Alkan, Mehmet Ö (2022), Cezar, Mustafa (1963), Sezer, Hamiyet (1996), Yücel, Erdem (1971).

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaury'nin Raporu

Bu raporlardan biri de dönemin ünlü levanten mimar ve aynı zamanda mimarlık hocası Alexandre Vallaury tarafından, depremin üzerinden on iki yıl geçmesinden sonra hazırlanmıştır. Vallaury'nin, yukarıda özgün hali verilmekte olan raporunda, yapı için başlıca şu tespitleri yapmakta ve şu önerileri getirmekte olduğu görülmektedir:

Vallaury raporunda, 1894 yılında meydana gelen şiddetli depremin üzerinden on iki yıl geçmiş olduğu halde, temel itibarıyla yapının bütününe yıkılmasına hiç gerek olmadığı düşüncesini içtenlikle ifade etmektedir.⁷ Her ne kadar caminin kubbesi ile kemer ve sütunlarının birçok kısmı, oluşan hasar nedeniyle adeta işlevsiz kalmış olsa ve buralarda bazı çatlaklar mevcut ise de, bunlar onarılabilir durumdadır.

Yine Vallaury'e göre, geçmişte çeşitli zamanlarda, birbirini izleyen onarımlar sırasında [konuyu ele alan her mimarın] farklı yaklaşımları nedeniyle de yapının özgün hali olumsuz anlamda etkilenmiştir. Vallaury, raporunda ayrıca gelecekte yapının karşılaşacağı her türlü tehlikenin üstesinden gelinmesi için yapılması gerekenler hakkındaki düşüncelerini Müze-i Hümayun Mimarı Edhem Bey'e bildirdiğini ve bunların teknik detaylarını da yukarıda verildiği haliyle raporunda anlatmaktadır. Vallaury'nin, yapının bu belki "statik" ya da "mühendislik" yönüne dair önerileri dışında, içerisindeki bezeme programına dair de ayrıntılı öneriler getirdiği görülmektedir.

Alexandre Vallaury eliyle kaleme alınmış olan söz konusu rapor, mimarın salt bir tasarımcı/uygulamacı ve bir mimarlık hocası olarak teorisyen yönüyle değil, aynı zamanda bir "restoratör mimar" olarak değerini göstermesi bakımından da ayrıca önem taşımaktadır.

⁷ Bu ifadeler, yapının aldığı hasar neticesinde, on iki yıl boyunca yeniden ayağa kaldırılamamış olması nedeniyle, belki de, bütünüyle yıkılması düşüncesinin gündeme geldiğini ve bu fikrin tartışıldığını düşündürmektedir.

Mehmet Çağlayan ÖZKURT

Kaynakça / Reference

A- Arşiv Belgeleri

T.C. Cumhurbaşkanlığı Devlet Arşivleri Başkanlığı Osmanlı Arşivi,
HR.İD.02042.00051.001 (4 sayfa)

B- Kitap, Tez ve Makaleler

- Akpolat, M. S. (1991). *Fransız Kökenli Levanten Mimar Aléxandre Vallauray*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Alkan, M. Ö. (1999). "Sansür, Jurnal ve Söylentiler Arasında '1894 İstanbul Depremi'", *Cogito*, Sayı: 20, s. 33-41.
- Alkan, M. Ö. (2022). "Toplumsal ve Siyasal Açından 1894 İstanbul Depremi", *Sakin Kitap - Arkeo Duvar 1*, 1. Baskı, İzmir, s. 169-177.
- Batur, A. (1993). "19. Yüzyıl İstanbul Mimarlığında Bir Stilistik Karşılaştırma Denemesi: A. Vallauray/R. D'Aronco", *Osman Hamdi Bey ve Dönemi Sempozyumu*, Ed. Zeynep Rona, İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları, s. 146-158.
- Cezar, M. (1963). "Osmanlı Devrinde İstanbul Yapılarında Tahribat Yapan Yangınlar ve Tabii Afetler", *Türk Sanatı Tarihi Araştırma ve İncelemeleri I*, İstanbul: s. 327-414.
- Eyice, S. (2000). "Edirnekapi Camii ve Külliyesi", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*, 10. Cilt, İstanbul, s. 446-448.
- Gurlitt, C. (1999). *İstanbul'un Mimari Sanatı, Architecture of Constantinople, Die Baukunst Konstantinopels, Enformasyon ve Dokümantasyon Hizmetleri*, Ankara.
- Kuban, D. (1994). "Mihrimah Sultan Külliyesi", *Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi*, Cilt V, Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı, İstanbul: s. 454-456.
- Kuban, D. (2021). *Osmanlı Mimarisi*, YEM Yayın, 1. Baskı, İstanbul.
- Köse, F. (2014). "Arşiv Belgelerine Göre Edirnekapi Mihrimah Sultan Camii Tamirleri ve Onarımları", *Vakıf Restorasyon Yıllığı*, Sayı: 9, s. 24-32.
- Özkurt, M. Ç. (2005). *Düyun-u Umumiye İstanbul Merkez Binasının Tanzimat Sonrası Osmanlı Mimarlığı Bağlamında Değerlendirilmesi*, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Özkurt, M.Ç. (2016a). "Haydarpaşa Mekteb-i Tıbbiye Binasının Konumunun Belirlenmesindeki Faktörler Üzerine Bir Deneme," *Osmanlı Mirası Araştırmaları Dergisi*, vol. 3, no. 6, s. 46-59.
- Özkurt, M. Ç. (2016b). *Sanayi-i Nefise Mekteb-i Âlisi'nin İlk Mimarlık Hocası Alexandre Vallauray'nin İstifa Dilekçesi*, *Arkeoloji ve Sanat*, Sayı 153, s. 227-240.

"Beşeri Bilimler ve Sanat Dergisi"
"International Journal of Humanities and Art"
[trk dergisi/2023]

e-ISSN:2757-6388
Cilt/Volume:4
Sayı/Issue:1

1894 İstanbul Depreminden Etkilenen Edirnekapı Mihrimah Sultan Camii Hakkında Mimar Alexandre Vallaury'nin Raporu

- Özkurt, M. Ç. (2021a). Osmanlı Mimarlığının Son Döneminde Faaliyet Göstermiş İki Yabancı Mimar Raimondo D'aronco ve Alexandre Vallaury'nin Osmanlı Arşiv Belgeleri Işığında Ortak Çalışmaları, Gece Kitaplığı / Gece Publishing, Editörler: Ceylan Ayşe Çatalcalı, Özbay Ferhat, Özomay Zafer, Kur Mustafa Batuhan, 1. Baskı, Ankara: s. 375-402.
- Özkurt, M. Ç. (2021b). Ölümünün Yüzüncü Yıldönümünde İlk Kez Yayımlanan Fotoğraflarla Mimar Alexandre Vallaury'nin Mezarı ve Bu Konudaki Düşünceler, Turkish Studies, no 16, 273-283.
- Öztin, F. (1994). *10 Temmuz 1894 İstanbul Depremi Raporu*, T.C. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı Afet İşleri Genel Müdürlüğü Deprem Araştırma Dairesi, Ankara: 1994.
- Say, S. K. (2014). Beaux Arts Kökenli Bir Mimar Olarak Alexandre Vallaury'nin Meslek Pratiği ve Eğitimciliği Açısından Kariyerinin İrdelenmesi, (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.
- Sezer, H. (1996). "1894 İstanbul Depremi Hakkında Bir Rapor Üzerine İnceleme", *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi, Tarih Bölümü Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 18, Sayı: 29, Ankara: s. 169-197.
- Tezcan, S., Acar, Y., Civ, A. (1979). *İstanbul İçin Deprem Riski Analizi*, İstanbul.
- Ülgen, A. S. (1989). Mimar Sinan Yapıları (Katalog), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu Yayınları VI. Dizi, Ankara.
- Ürekli, F. (1999). İstanbul'da 1894 Depremi, İstanbul, İletişim Yayınları.
- Ürekli, F. (2015). 1894 Depremi ve İstanbul'un Ticaret Merkezi Büyük Çarşı (Kapalı Çarşı), İTÜ Vakfı Dergisi, Ocak-Mart 2015, İstanbul: s. 59-64.
- Yücel, E. (1971). "Tarih Boyunca İstanbul Depremleri", *Hayat Tarih Mecmuası*, Sayı 6, Temmuz 1971.

